

**Centar za građansku suradnju
Gabrijela Jurkića 8a (Livnopotovi)
80101 Livno, Bosna i Hercegovina**
Tel/fax: +387 34 202770, E-mail: cgs-li@tel.net.ba

Livno, 24.12.2021. godine

ZAJEDNO ZA ZRADNIČKA PRAVA

U okviru projekta „Zajedno za radnička prava“ pratimo radno zakonodavstvo i analiziramo primjenu kako bi se mogli dati valjani i konstruktivni argumenti za izmjene, preporuke za poboljšanje zakonodavstva i njegove primjene, zakonodavnih procesa i problema u primjeni, kao i najboljih praksi koje su dale rezultate. Ovo mora biti stalna aktivnost svih sindikata ali i nevladinih organizacija koje rade na području radnih prava.

Odgovori javnosti na probleme i upitne odluke u području radnih prava, temeljeni na objektivnim i analitičkim informacijama, pridonijet će javnom imidžu sindikata i njihovom utjecaju na socijalne partnere i dijalog.

Radno zakonodavstvo u ime Koalicije za bolju zaštitu radničkih prava prati predsjednica granskog Sindikata šumarstva, prerade drveta i papira BiH. Informacija je objavljena na službenim stranicama Koalicije kao i vijesti vezane uz prijedloge i donošenje novih zakona.

Projekt Zajedno za radnička prava podržava Međunarodni Olof Palme centar.

INFORMACIJA

o zakonima i drugim propisima za period od 01.7. do 24.12.2021. godine

U drugoj polovini 2021.godine također je doneseno više propisa u Federaciji Bosne i Hercegovine. Informacija sadrži nova zakonska rješenja, kao i informaciju o utvrđivanju najniže plaće u Federaciji BiH, zaključivanju granskih kolektivnih ugovora, te uvezivanju staža radnika u Federaciji BiH.

I U Federaciji BiH u drugoj polovini 2021. godine doneseni su sljedeći propisi:

Zakoni

1. Zakon o stečaju (“Službene novine FBiH”, broj 53/21 od 07.07.2021. godine).

Ovim zakonom uređuju se predstečajni postupak i stečajni postupak, pravne posljedice otvaranja i provođenja predstečajnog postupka i stečajnog postupka, reorganizacija stečajnog dužnika nesposobnog za plaćanje na osnovu stečajnog plana i međunarodni stečaj. Zakon je stupio na snagu osmog dana od dana objave, tj. 15.7.2021. godine

Danom stupanja na snagu zakona prestao je da važi Zakon o stečajnom postupku (“Službene novine Federacije BiH”, br. 29/03, 32/04, 42/06 i 52/18).

2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima (“Službene novine FBiH”, broj 75/21 od 22.09.2021.).

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima donesen je radi usklađivanja Zakona sa Zakonom o registraciji poslovnih subjekata Federacije Bosne i Hercegovine. Usvojenim izmjenama, postupak registracije poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine trebao bi se pojednostaviti i ubrzati. Zakon je stupio na snagu narednog dana od dana objave, tj. 23.9.2021. godine.

3. Zakon o dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici (“Službene novine FBiH”, broj 75/21 od 22.09.2021.).

Ovim Zakonom dopunjava se Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (“Službene novine FBiH”, broj 20/2013). Zakon je stupio na snagu osmog dana od dana objave.

4. Zakon o roditeljima njegovateljima (“Službene novine FBiH”, broj 75/21 od 22.09.2021.). Zakon je stupio na snagu osmog dana od dana objave a primjenjuje se tri mjeseca nakon stupanja na snagu.

5. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima u Federaciji BiH (“Službene novine FBiH”, broj 75/21 od 22.09.2021. godine).

Zakonom se uređuju sadržaj, način i uvjeti za obavljanje obrtničke djelatnosti, srodnih djelatnosti i domaće radinosti, osnivanje, poslovanje, zajedničko obavljanje i prestanak obavljanja obrta,

srodnih djelatnosti i domaće radinosti, obrtni registar, obrazovanje i osposobljavanje za obavljanje obrta i srodnih djelatnosti, organiziranje obrtnika i lica koja obavljaju srodne djelatnosti i nadzor nad provođenjem ovog Zakona.

Zakon je stupio na snagu osmog dana od dana objave, tj. 30.9.2021. godine.

6. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji BiH (“Službene novine FBiH”, broj 85/21 od 22.10.2021.)

Zakon je stupio na snagu narednog dana od dana objave, tj. 23.10.2021. godine, a primjena istog počela je od 01.9.2021. godine.

7. Zakon o izmjenama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (“Službene novine FBiH”, broj 90/21 od 10.11.2021.)

Zakon je stupio na snagu osmog dana od dana objave, dakle 18.11.2021. godine.

Zakonom su izmijenjene odredbe Zakona o penzijsko i invalidskom osiguranja (“Službene novine FBiH” broj 13/18) izmijenjene su odredbe čl. 44. St. 5, čl. 144. I čl. 145. Zakona.

U člana 44. u stavu (5) Zakona licima koja su uzela učešće u pripremama za obranu BiH, odnosno koja su uzela učešće u odbrani BiH kao pripadnici Armije Republike BiH, odnosno Hrvatskog vijeća obrane i organa unutrašnjih poslova, suglasno propisima koji su se na njih odnosili prije stupanja na snagu Zakona, prilikom izračuna penzije lični bodovi za svaku godinu posebnog staža iznose 1 bod, za priznatu punu godinu ostvarenog posebnog staža, za svaki mjesec iznose 0,083332 boda, a za svaki dan iznose 0,002777 boda. (ovo umjesto dotadašnjih 0,5 bodova za svaku godinu posebnog staža, za svaki mjesec iznose 0,041666 boda, a za svaki dan 0,001388 boda).

Izmijenjen je član 144. Zakona, tako da sada osiguraniku koji ima navršenih 40 godina penzijskog staža starosna granica za ostvarivanje prava na starosnu penziju iz člana 40. Zakona se snižava za ukupni priznati posebni staž u dvostrukom trajanju a ne više od 58 godina života. Neophodan ukupan staž za ostvarivanje prava na PIO jeste 15 godina.

U članu 145. Zakona brisano je “i 144”, jer je istim bila predviđena umanjeno penzije bivših pripadnika oružanih snaga Republike BiH (Armija RBiH, HVO i MUP RBiH), prilikom odlaska u prijevremenu penziju, što je sada ispravljeno.

8. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa (“Službene novine FBiH”, broj 96/21 od 01.12.2021.)

Zakon je stupio na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenim novinama FBiH”, dakle 02.12.2021. godine.

Izmjenama i dopunama izmijenjene su odredbe Zakonu o Jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa (“Službene novine Federacije BiH”, br. 42/09, 109/12, 86/15 i 30/16) i to:

- u članu 3. u tački 7. Zakona riječi “Zakonom o doprinosima (“Službene novine Federacije BiH”, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06 i 14/08)”, zamjenjuju se riječima: “zakonom kojim se uređuju doprinosi”.

- u tački 9. istog člana, riječi: “Zakonom o radu (“Službene novine Federacije BiH”, br. 43/99, 32/00 i 29/03)”, zamjenjuju se riječima: “zakonom kojim se uređuje oblast rada”. Zatim, u tački 10., riječi: “Zakonom o radu”, zamijenjene su riječima: “zakonom kojim se uređuje oblast rada”.

- u tački 15., iza riječi: “ličnim sredstvima” dodaje se zarez i riječi: “JS3320 Prijava uplaćenih doprinosa za lica osigurana po drugim osnovama”.

9. Zakon o reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca (“Službene novine FBiH”, broj 103/21 od 22.12.2021.)

Zakonom se uređuju se kriteriji, uvjeti i postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca, ovlaštenja reprezentativnog sindikata i udruženja poslodavaca u Federaciji BiH, postupak preispitivanja utvrđene reprezentativnosti i druga pitanja od značaja za postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca, ako drugim zakonom nije drugačije određeno. U prelaznim I završnim odredbama Zakona utvrđeno je da danom stupanja na snagu Zakona prestaje primjena odredbi čl. 122. do 136. Zakona o radu ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/16 i 89/18). Postupci započeti u skladu sa odredbama čl. 122. do 136. Zakona o radu, završit će se prema odredbama tog zakona. Također, utvrđeno je da Sindikati i udruženja poslodavaca kojima je do dana stupanja na snagu zakona utvrđena reprezentativnost, zadržavaju svoju reprezentativnost.

Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenim novinama FBiH, tj. 30.12.2021. godine.

Na ESV nije postignuta suglasnost u vezi sa tekstom predmetnog Zakona, što je Vlada FBiH zanemarila i zakon ipak uputila u dalju proceduru.

Uredbe

- 1. Uredba o dopuni Uredbe o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Federaciji BiH** (“Službene novine FBi”, broj 53/21 od 07.7.2021.) Uredbu je donijela Vlada Federacije BiH.
- 2. Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o pravilima disciplinskog postupka za disciplinsku odgovornost državnih službenika u organima državne službe** (“Službene novine FBiH”, broj 55/21 od 14.7.2021.).
- 3. Uredbu o prestanku važenja Uredbe o uvjetima koje je poduzeće odnosno druga pravna osoba dužna da ispunjava u pogledu broja zaposlenih radnika radi obavljanja registrirane djelatnosti** (“Službene novine FBi”, broj 73/21 od 15.09.2021.) Uredba je stupila na snagu 16.9.2021. godine.

Uredbu je donijela Vlada FBiH na prijedlog **Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije**. Kako je obrazloženo, Vlada FBiH je na sjednici održanoj 28.8.2020. godine osnovala Inter resornu radnu grupu za analizu stepena primjene Uredbe o uvjetima koje je poduzeće odnosno druga pravna osoba dužna da ispunjava u pogledu broja zaposlenih radnika radi obavljanja registrirane djelatnosti.

Zajednički stav ove radne grupe, usvojen nakon konsultacija njenih članova, bio je da ovu uredbu treba staviti van snage. Ocijenjeno je da je propisivanje broja radnika radi obavljanja registrirane djelatnosti ograničavajući faktor, posebno za manje proizvođače, u otežanim okolnostima poslovanja. Zajednički je stav članova radne grupe da materijalnim propisima vezanim za pojedine oblasti, ukoliko je potrebno, može biti propisan broj radnika, što se ustvari najčešće odnosi na stručni kadar (npr. tehnolog u pogonu za proizvodnju prehrambenih proizvoda).

- 4. Uredba o mjerama financijske pomoći obrtima I ostalim samostalnim djelatnostima u Federaciji BiH** u cilju ublažavanja negativnih posljedica pandemije COVID – 19. (“Službene novine FBI”, broj 87/21 od 29.10.2021.)

Pravilnici

- 1. Pravilnik o načinu i uvjetima ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji** (“Službene novine FBiH”, broj 53/21 od 09.7.2021.)

Donosilac Pravilnika je Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

- 2. Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu uplate, pripadnosti i raspodjele javnih prihoda u FBiH** (“Službene novine FBiH”, broj 56/21 od 16.07.2021.)

Pravilnikom se mijenjaju odedbe Pravilniku o načinu uplate, pripadnosti i raspodjele javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 54/20, 55/20 – Isp, 63/20, 88/20 i 28/21) a vezano za račune i banke budžeta nekih jedinica lokalne samouprave. Izmjene Pravilnika stupio je na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenim novinama FBiH”.

- 3. Pravilnik o dinamici zamjene fiskalnih sistema u FBiH** (“Službene novine FBiH”, broj 74/21 od 17.09.2021.)

Pravilnikom se propisuje dinamika zamjene fiskalnih sistema u Federaciji BiH. Prema odredbi člana 4. Pravilnika, obaveznoj zamjeni fiskalnih sistema, u propisanim rokovima propisanim, podliježu svi fiskalni sistemi inicijalno fiskalizirani u skladu Pravilnikom o vrstama fiskalnih uređaja, tehničkim i funkcionalnim karakteristikama dijelova fiskalnih sistema, vrstama servisiranja i resetiranja i oznakama dijelova fiskalnih sistema (“Službene novine Federacije BiH”, broj 11/10 i 59/12).

- Zamjena fiskalnih sistema koji su inicijalno fiskalizirani počevši od 23.08.2010. godine do 31.12.2013. godine, izvršit će se zaključno sa 30.06.2022. godine.
- Zamjena fiskalnih sistema koji su inicijalno fiskalizirani počevši od 01.01.2014. godine do 31.12.2017. godine, izvršit će se zaključno sa 30.06.2023. godine.
- Zamjena fiskalnih sistema koji su inicijalno fiskalizirani počevši od 01.01.2018. godine do 01.09.2021. godine, izvršit će se zaključno sa 30.06.2024. godine.

- 4. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak** (“Službene novine FBiH”, broj 77/21 od 29.9.2021.)

Izmjenama i dopunama mijena se Pravilnik o primjeni zakona o porezu na dohodak ("Službene novine Federacije BiH", broj 48/21). Izmjene i dopune stupaju na snagu od 30.09.2021. godine.

- 5. Pravilnik o ocjenjivanju oštećenja organizma kod osoba sa invaliditetom u postupku ostvarivanja prava po Zakonu o osnovama socijale zaštite, zaštite civilnih žrtava rada i zaštite porodica sa djecom** (“Službene novine FBiH”, broj 78/21 od 01.10.2021.).

- 6. Pravilnici vezano za objavljene kontne planove i nove obrasce financijskog izvještavanja (privreda, udruženja, banke, investicijski fondovi).** U “Službenim novinama FBiH” broj 81/21 od 11.10.2021. godine, objavljeni su pravilnici koji se odnose na primjenu Zakona o računovodstvu i reviziji I to:

- Pravilnik o kontnom okviru i sadržaju konta za privredna društva
- Pravilnik o uslovima i pravilima konsolidacije finansijskih izvještaja
- Pravilnik o sadržaju i formi obrasca izvještaja o promjenama na kapitalu
- Pravilnik o sadržaju i formi finansijskih izvještaja za investicijske fondove
- Pravilnik o sadržaju i formi finansijskih izvještaja za banke i druge finansijske organizacije
- Pravilnik o sadržaju i formi finansijskih izvještaja za neprofitne organizacije
- Pravilnik o sadržaju i formi finansijskih izvještaja za privredna društva
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržaju konta za investicijske fondove
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržaju konta za banke i druge finansijske organizacije
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržaju konta za neprofitne organizacije
- Uputstvo kojim se daju smjernice za primjenu Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja za mala i srednja privredna društva u Federaciji Bosne i Hercegovine

7. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu, rokovima i obrascima izvještavanjima o kreditnim poslovima sa inostranstvom (“Službene novine FBiH”, broj 82/21 od 13.10.2021.) Izmjene se odnose na produženje rokova za prijavu kreditnih poslova Federalnom ministarstvu financija.

Pravilnik je stupio na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenim novinama FBiH”.

8. Pravilnik o sadržaju, programu, načinu i troškovima polaganja stručnog ispita radnika koji obavljaju stručne poslove iz oblasti zaštite na radu (“Službene novine FBiH”, broj 83/21 od 15.10.2021.) Pravilnik je donijelo Federalno ministarstvo rada i socijalne politike.

Ovim Pravilnikom propisuje se sadržaj, program, način i troškovi polaganja stručnog ispita radnika koji obavljaju stručne poslove u ovlaštenim organizacijama, sastav komisije za polaganje stručnog ispita i druga pitanja u vezi sa polaganjem stručnog ispita.

Pravilnik je stupio na snagu narednog dana od dana objave, tj. 16.10.2021.godine.

9. Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati radnici za zaštitu na radu, programu, sadržaju, načinu i troškovima polaganja stručnog ispita (“Službene novine FBiH”, broj 83/21 od 15.10.2021.). Pravilnik je donijelo Federalno ministarstvo rada i socijalne politike.

Pravilnikom se propisuju uvjeti koje moraju ispunjavati radnici za zaštitu na radu, program, sadržaj, način i troškovi polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova radnika za zaštitu na radu , sastav komisije, kao i uvjeti pod kojim određena lica mogu biti oslobođena obaveze polaganja stručnog ispita.

Pravilnik je stupio na snagu narednog dana od dana objave, tj. 16.10.2021.godine.

10. Pravilnik o prestanku važenja Pravilnika o dinamici zamjene fiskalnih Sistema u Federaciji BiH (“Službene novine FBiH”, broj 103/21 od 22.12.2021.)

Pravilnik je stupio na snagu narednog dana 23.12.2021. godine.

Ovim Pravilnikom prestao je da važi Pravilnik o dinamici zamjene fiskalnih sistema u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj 74/21).

Uputstva

1. Uputstvo o postupku zaprimanja dokumentacije u registar financijskih izvještaja, provjeri potpunosti i točnosti dokumentacije i načinu vođenja registra (“Službene novine FBiH”, broj 72/21 od 10.09.2021.)

Uputstvo propisuje postupak zaprimanja dokumentacije (financijski izvještaji, posebni izvještaji sačinjeni prema zahtjevu Federalnog zavoda za statistiku i ostali dokumenti uz financijske izvještaje) u Registar financijskih izvještaja, provjera potpunosti i točnosti dokumentacije zaprimljene u Registar, kao i način vođenja Registra.

Uputstvo je donijela Financijsko-informatička agencija i stupilo je na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenim novinama FBiH”.

Ostali propisi

1. Ministarstvo financija FBiH utvrdilo je **Osnovice za obračun doprinosa određenih obveznika za 2022. godinu** koje su objavljene “Službenim novinama FBiH”, broj 101/21 od 15.12.2021. godine.

- Za poduzetnike koji obavljaju samostalne djelatnosti iz člana 12. st. 2., 3. i 5. Zakona o porezu na dohodak (“Službene novine Federacije BiH”, br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13) koji utvrđuju dohodak na osnovu poslovnih knjiga u skladu sa članom 19. istog Zakona, mjesečna osnovica za obračun doprinosa je:

- a) 1.682,00 KM – za slobodna zanimanja,
- b) 994,00 KM – za samostalnu djelatnost obrta i srodne djelatnosti,
- c) 443,00 KM – za samostalnu djelatnost u poljoprivredi i šumarstvu,
- d) 443,00 KM – za samostalnu djelatnost trgovca pojedinca.

- Za poduzetnike s osnova obavljanja samostalne djelatnosti iz člana 12. stav 1. Zakona o porezu na dohodak, koji dohodak utvrđuju i plaćaju u paušalnom iznosu u skladu sa članom 31. istog Zakona, mjesečna osnovica za obračun doprinosa je:

- a) 841,00 KM – za samostalnu djelatnost obrta i srodne djelatnosti,
- b) 382,00 KM – za niskoakumulativne djelatnosti tradicionalnih esnafskih zanata,
- c) 382,00 KM – za samostalnu djelatnost u poljoprivredi i šumarstvu,
- d) 382,00 KM – za samostalnu djelatnost taxi prijevoza,
- e) 443,00 KM – za samostalnu djelatnost trgovca pojedinca.

- Za obveznike doprinosa iz člana 6. tačka 10. Zakona o doprinosima mjesečna osnovica za obračun doprinosa je 443,00 KM.

4. Prosječna plaća u periodu I-IX 2021. godine je 1.529,00 KM.

2. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike dana 07.10.2021. godine izdalo je **Saopćenje za poslodavce u vezi primjene Zakona o zaštiti na radu** (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 79/20). **Saopćenje je ažurirano 22.12.2021. godine.** Kako se navodi u praksi su se pojavile određene nedoumice u vezi sa primjenom pojedinih instituta propisanih Zakonom o zaštiti na radu, odnosno u vezi sa postupanjem inspeksijskih organa

u pogledu određenih obaveza poslodavaca kada je u pitanju oblast zaštite na radu. Cijenim da je Saopćenje vrlo značajno i detaljno obrazlaže način postupanja poslodavca, a što je ujedno značajno i za radnike, odnosno predstavnike sindikata, te je isto u prilogu ove Informacije.

3. Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine usvojio je 21.12.2021. godine **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijsko invalidskom osiguranju Federacije BiH**. Kako stoji u saopćenju predlagača, Federalnog ministarstva rada i socijalne politike cilj zakona je, da se otklone uočene nejasnoće, preciznije definiraju i poboljšaju određene odredbe, kao i tekst Zakona uskladi sa drugim propisima i međunarodnim standardima i provedu dvije presude Ustavnog suda Federacije i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, te dodatna briga o zaštiti standarda penzionera.

Donošenjem Zakona trebalo bi doći do redovnog usklađivanja penzija i to prema stopi rasta nominalnog umjesto realnog BDP-a.

Ublažena je odredba o vanrednom usklađivanju penzija, na način da se vanredno usklađivanje može provesti ako je stopa rasta realnog bruto domaćeg proizvoda u prethodnoj godini veća od 3% i ako nema akumuliranog deficita u budžetu Federacije BiH, a što će dovesti do značajnijeg povećanja penzija u narednoj godini. Po važećem Zakonu trebaju biti ispunjeni uslovi u prethodne dvije godine.

Također, Zakonom se definira da se na policijske službenike zaposlene na državnom nivou, koji imaju prebivalište u Federaciji BiH i koji uplaćuju doprinose FZPIO, primjenjuju odredbe o uvjetima penzioniranja i načinu obračuna penzija, koje važe i za policijske službenike zaposlene u Federaciji BiH.

Utvrđeno je pravo udovica poginulih boraca i šehida, koja nisu imala status osiguranika, da ostvare prava na porodičnu penziju, na način da se povredom na radu, u smislu ovog zakona, smatra i povreda lica, koja je zadobivena u pripremama i odbrani BiH (u periodu 18.09.1991-23.12.1995 god.)

Članovima porodice umrlog osiguranika uz bračnog supružnika (udovice odnosno udovca), smatra se i vanbračni partner, koji u skladu sa Porodičnim zakonom FBiH, utvrdi isti status u sudskom postupku.

Korisniku penzije, koji u skladu sa ovim zakonom stekne status osiguranika u obaveznom osiguranju, izuzev osiguranika iz člana 12. tač. c), d), e) i f) ovog zakona, isplata penzije se obustavlja za period trajanja osiguranja, a najduže do navršene 40 godina staža osiguranja, odnosno 65 godina života.

II Najniža plaća u Federaciji BiH

Cijenim da je pitanje najniže plaće u Federaciji BiH jedno od izuzetno značajnih, ako ne i najbitnije pitanje za radnike. Zakon o radu („Službene novine F BiH“, br.: 26/16 i 89/18) predstavlja samo okvir za donošenje propisa kojima se detaljnije uređuju određene oblasti. Zakonom se radnici uvode u određena prava iz radnog odnosa ili po osnovu radnog odnosa, a ista se preciziraju kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu.

Način utvrđivanja najniže plaće u Federaciji BiH utvrđen je odredbom člana 78. Zakona, a isto je precizirano i izmjenom i dopunom te odredbe 2018. godine. Relevantnom odredbom tvrđeno je da

Vlada Federacije na prijedlog Federalnog ministarstva financija u saradnji sa Federalnim zavodom za programiranje razvoja, a uz prethodne konsultacije sa Ekonomsko socijalnim vijećem, donosi propis kojim propisuje metodologiju izračuna i usklađivanja najniže plaće.

Sindikati od prvog održavanja sjednice Ekonomsko-socijalnog vijeća u novembru 2019. godine (nakon duže blokade istog), traže i insistiraju na zahtjevu za utvrđivanje najniže plaće u Federaciji BiH. Iako su se sindikati razlikovali u stavovima i u pogledu visine najniže plaće, zajedničko je da istu treba propisati što prije i onemogućiti samovolju poslodavaca koji većinom primjenjuju osnovicu za obračun plaće 2,31 KM, koja je bila utvrđena ranijim Općim kolektivnim ugovorom.

U proteklom periodu predstavnici socijalnih partnera, Sindikata, Vlade i UPFBIH iznosili su različite stavove u pogledu prijedloga utvrđivanja najniže plaće u Federaciji BiH.

Vlada i Udruženje poslodavaca FBIH (UPFBIH) insistirali su na donošenju novih propisa iz oblasti doprinosa i poreza, a UPFBIH najviše pravdajući to visokom stopom doprinosa koji se uplaćuju na isplaćenu neto plaću radnika. Sindikati, naročito sindikati industrijskog sektora slažu se da su visoke stope poreza i doprinosa i da ta opterećenja stvaraju loš poslovni ambijent, tako da su neto plaće radnika izuzetno niske i nedostatne za normalan život radnika i njegove porodice. Sindikati naročito ističu da predloženi zakoni ne garantiraju povoljnije pravo za radnike, naročito ako se traži da sve do sada neoporezive naknade (topli obrok, naknada za prijevoz i dr) budu sadržane u plaći, kao ukupnom primanju radnika.

Sindikati, a naročito sindikati iz realnog sektora, zahtijevali su da se pitanje najniže plaće urgentno riješi u smislu da se postupi u skladu sa članom čl. 78. Zakona o radu, te Vlada Federacije BiH donese propis kojim će se utvrditi najniža plaća.

Jedan od zahtjeva industrijskih sindikata sa Prvomajskih protesta pred zgradom Vlade Federacije BiH je upravo hitno donošenja propisa o najnižoj plaći u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima kojim će se utvrditi najniža plaća u iznosu od najmanje 70% prosječne mjesečne plaće isplaćene u Federaciji BiH. To bi konkretno značilo da najniža plaća bude od 670 – 690 KM (ovisno od prosjeka, dakle da li posljednji podatak o prosječnoj mjesečnoj plaći ili prosječnoj plaći objavljenoj za prethodnu godinu).

Ministarstva financija FBiH, odnosno Vlada FBiH prvi put je ponudila socijalnim partnerima konkretan prijedlog propisa u pripremi sjednice ESV održane 02.12.2021. godine. Prijedlog uredbe o metodologiji obračuna najniže plaće sadržavao je prijedlog najniža plaća u iznosu od 550 KM.

Sindikati su se usmeno izjasnili na sjednici da ostaju pri ranijim stavovima kako je prethodno navedeno, te su predložili izmjene i dopune Uredbe, a naredni dan 03.12. dostavili svoje prijedloge u pisanoj formi.

Stav sindikata je da najniža plaća ne može biti manja kako je prethodno navedeno, a najniža prihvatljiva bila je najniža plaća u iznosu od 609 KM (što je 50% više od sadašnje najniže plaće koja se izvodi iz satnice 2,31 koja se množi sa 176 sati rada i iznosi 406,00 KM). Također, u materijalu za sjednicu ESV održanu 02.12.2021. godine te u pisanom očitovanju naredni dan Sindikati su tražili da se precizira da u najnižu plaću ne ulaze dodaci na plaću u smislu člana 76. ZOR-a, kao i dodatak za minuli rad i drugi dodaci koji su utvrđeni kolektivnim ugovorima, kao i

da se jasno definira da u navedeni iznos neće ući naknada za topli obrok i prijevoz, te eventualno druge neoporezive naknade.

Sindikati su tražili da se najniža plaća utvri u skladu sa pozitivnim propisima, a ukoliko se usvoje novi propisi iz oblasti poreza i doprinosa, odnosno kada se isti usvoje, ponovo će se pristupiti utvrđivanju iznosa najniže plaće.

Predstavnici UPFBiH na sjednici nisu imali primjedbi na ponuđeni Prijedlog Uredbe Vlade FBiH, ali su naknadno dostavili prijedlog za najnižu plaću u iznosu 520 KM.

Zajedno sa Prijedlogom uredbe o metodologiji obračuna najniže plaće, Vlada FBiH je za sjednicu ESVa dostavila Prijedlog tumačenja odredbe čl. 78. st 3. Zakona o radu. Predloženo se odnosi na preciziranje načina obračuna plaće u smislu da utvrđena najniža plaća ne bi mogla biti osnovica za utvrđivanje plaća kod poslodavca. Kako proizlazi iz materijala to bi se odnosilo na budžetske korisnike koji imaju utvrđene visoke koeficijente složenosti posla. Sindikati su bili protiv ovoga tumačenja.

Treba spomenuti da je dio sindikata ranije isticao zahtjev za najnižu plaću u iznosu 1000 KM. Svoj zahtjev nisu precizirali u smislu da li je to najniža plaća u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima (dakle neto bez toplog obroka i naknade za prijevoz) ili je to prijedlog koji se veže za donošenje novih zakonskih propisa iz oblasti poreza i doprinosa. Također, isti su u okviru obilježavanja Međunarodnog dana rada – 1. Maj, Parlamentu dostavili Prijedlog zakona o najnižoj plaći.

S obzirom da većina poslodavaca u Federaciji BiH, naročito u privatnom sektoru primjenjuje osnovicu za obračun plaće satnicu 2,31 KM koja je bila utvrđena Općim Kolektivnim ugovorom za teritoriju Federacije BiH (čija je primjena prestala u decembru 2016.), insistiralo se na zaključivanju novih kolektivnih ugovora.

U drugoj polovini 2021. godine dio sindikata iz sektora industrije i uslužnih djelatnosti - privatni sektor uspostavila je socijalni dijalog sa UPFBiH te se pristupilo pregovorima za zaključivanje granskih kolektivnih ugovora.

Zaključeni su:

1. Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i radnika za djelatnost proizvodnje i prerade metala u Federaciji BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 63/21 od 11.8.2021.)

Ovim kolektivnim ugovorom uređuju se prava i obaveze poslodavaca i radnika u djelatnosti proizvodnje i prerade metala sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine u pogledu: pitanja iz radnih odnosa i pitanja u vezi sa radnim odnosima, najniže plaće, plaća i naknada plaća, uvjeta za rad sindikata, postupka kolektivnog pregovaranja i načina mirnog rješavanja kolektivnih radnih sporova, drugih pitanja od značaja za uređivanje odnosa između poslodavaca i radnika koja nisu ili nisu u cijelosti uređena Zakonom o radu i drugim propisima, odnosno pitanja za koja je zaključen kolektivni ugovor. Satnica utvrđena ovim KU je 3,5 KM.

2. Kolektivni ugovor za djelatnost drvne i papirne industrije u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 77/21 od 29.9.2021.)

Ovim kolektivnim ugovorom uređuju se prava i obaveze strana koje ga zaključuju, te prava i obaveze iz radnog odnosa ili u vezi sa radnim odnosom poslodavaca i radnika privrednih društava u djelatnosti drvne i papirne industrije na teritoriji FBiH, satnica, dodaci na plaću, minuli rad, visina naknada koje se isplaćuju radniku u određenim okolnostima, otpremana, posebni uvjeti rada, kao i djelovanje i uvjeti rada sindikata, pravila o postupku kolektivnog pregovaranja, sastav i način postupanja tijela ovlaštenih za mirno rješavanje kolektivnih radnih sporova, u skladu sa zakonom i drugim propisima. Ovaj kolektivni ugovor je obavezujući i važi za sve poslodavce, bez obzira na strukturu kapitala, u kompanijama koje posluju u oblasti drvne i papirne industrije na teritoriji Federacije BiH za djelatnosti označene šiframa 16., 17. i 31. prema važećoj Klasifikaciji djelatnosti BIH 2010. Kolektivnim ugovorom propisan je obavezni minimum prava koje poslodavac dužan primijeniti, s tim da je ostavljena mogućnost da se veći nivo prava utvrdi pojedinačnim kolektivnim ugovorima na nivou kompanije. Uvjete je svakako formiranje sindikata. Utvrđena najniža satnica je 2,90 KM. Kolektivnim ugovorom unaprijeđena su druga prava radnika u Federaciji BiH u oblastima drvne i papirne industrije.

3. Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i radnika za djelatnost građevinarstva u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 80/21 od 08.10. 2021.)

Ovim kolektivnim ugovorom uređuju se prava i obaveze poslodavaca i radnika u kompanijama iz oblasti građevinarstva označenim šiframa 41-43 iz Klasifikacije djelatnosti BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 47/10). Najniža satnica je 3,25 KM. Utvrđeni su dodaci na uvjete rada.

4. Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i radnika za djelatnost trgovine u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 85/21 od 22.10.2021.)

Ovim kolektivnim ugovorom uređuju se prava i obaveze poslodavaca i radnika u kompanijama u djelatnosti trgovine iz važeće Klasifikacije djelatnosti BiH na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, te se regulira: Važenje ovog kolektivnog ugovora, pitanja iz radnih odnosa i pitanja u vezi sa radnim odnosima, način utvrđivanja plaće, utvrđivanje najniže satnice i niže od najniže satnice, način i visina obračuna povećanja plaće po osnovu otežanih uvjeta rada, naknada plaće u određenim okolnostima, način i visina utvrđivanja naknade za službena putovanja, uvjeti i visina naknade plaće zbog odsustva sa rada žene za vrijeme trudnoće u slučaju kad ne može biti raspoređena na druge poslove i pravo na otpremninu. Satnice iznosi najmanje 2,90 KM.

5. Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i radnika u oblasti cestovnog prometa teritoriju FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 103/21 od 22.12.2021.).

Ovim kolektivnim ugovorom uređuju se prava i obaveze strana koje ga zaključuju, te prava i obaveze iz radnog odnosa ili u vezi sa radnim odnosom poslodavaca i radnika u djelatnosti cestovnog prometa na teritoriji FBiH kao i djelovanje i uvjeti rada sindikata, pravila o postupku kolektivnog pregovaranja i druga pitanja od značaja za uređivanje odnosa između poslodavca i radnika u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Poslodavci su dužni pravilnike o radu i ugovore o radu, ukoliko nisu u skladu sa ovim ugovorom, uskladiti u roku od 90 dana od dana njegovog objavljivanja u “Službenim novinama Federacije BiH”. Satnica iznosi najmanje 2,90 KM.

Ovaj kolektivni ugovor stupa na snagu 01.01.2022. godine.

Ranije su zaključeni kolektivni ugovori za javni sektor na nivou Federacije BiH u 2021. godini su i to:

- Granski kolektivni ugovor za područje telekomunikacija u Federacije BiH (“Službene novine FBiH” broj: 8/21);
- Granski kolektivni ugovor elektroprivredne djelatnosti u FBiH (“Službene novine FBiH” broj: 12/21);
- Kolektivni ugovor za područje djelatnosti poštanskog saobraćaja (“Službene novine FBiH” broj: 33/21);

Također, za sektor šumarstva, zaključuju se kolektivni ugovori na nivo kantonalnih-šumsko privrednih društava. U ovoj godini zaključeni su za JP “Šume Tuzlanskog kantona” d.o.o. Kladanj, ŠPD “Unsko-sanske šume” d.o.o. B. Krupa i ŠPD “Srednjobosanske šume”/ ŠGD “Šume Središnje Bosne” d.o.o. D. Vakuf.

III Uvezivanje staža

Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i ove godine raspisalo je javni poziv za kandidiranje programa utroška sredstava utvrđenih u razdjelu 17. budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2021. godinu Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije „Tekući transferi i drugi tekući rashodi – subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima-za uvezivanje radnog staža“ kao i subvencija javnim poduzećima - za uvezivanje radnog staža.

Pravo učešća imala su poduzeća, *javna i privatna* poduzeća koja su osnovana po Zakonu o privrednim društvima („Službene novine Federacije BiH“, broj 81/15), sa sjedištem u Federaciji Bosne i Hercegovine i čija je primarna/osnovna djelatnost proizvodnja u granama industrije: – Metalna, elektro i automobilska industrija, – Industrija građevinskog materijala, – Drvna, papirna i grafička industrija, – Proizvodnja tekstila, kože i obuće, – Hemijska industrija i industrija gume i plastike.

Javni oglasi za javna i privatna poduzeća bili su odvojeni.

Vlada Federacije BiH je 29.11.2021. godine donijela dvije odluke o izboru korisnika sredstava utvrđenih u Budžetu FBiH za 2021. godinu Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije, u ukupnom iznosu od 2.653.843,56 KM za izmirenje dugovanja privrednih društava za neuplaćene doprinose za PIO za 203 radnika koji su stekli uvjete za odlazak u penziju, a nije im uplaćen radni staž.

Sredstva su odobrena u skladu s Programom utroška, a po raspisanom javnom pozivu. Prvom odlukom je javnim poduzećima na ime subvencija za uvezivanje radnog staža odobreno ukupno 977.287,25 KM, prema odobrenim zahtjevima, za izmirenje dugovanja po osnovu neuplaćenih doprinosa za PIO za 61 radnika.

Od ovog iznosa za BNT - Tvornica mašina i hidraulike d.d. Novi Travnik odobrena je dodjela sredstava u iznosu od 22.628,30 KM za uplatu doprinosa za PIO za dva radnika, Željezari Zenica d.o.o. Zenica

- u stečaju 249.185,62 KM za 12 radnika, Binasu d.d. Bugojno 63.648,37 KM za četiri radnika, IP Krivaji d.o.o. Zavidovići u stečaju 486.372,60 KM za 36 radnika, te Granitu d.d. Jablanica u stečaju 155.452,36 KM za sedam radnika.

Drugom odlukom je Vlada FBiH odobrila 1.676.556,31 KM na ime subvencija privatnim poduzećima i poduzetnicima za uvezivanje radnog staža za 142 radnika koji su stekli uvjete za odlazak u penziju, a nije im uplaćen radni staž.

Od navedenog iznosa za Fortunu d.d. Gračanica u stečaju odobreno je 590.781,58 KM za 48 radnika, Krivaju Mobil d.o.o. Zavidovići - u stečaju 76.639,87 KM za 26 radnika, Aluminij d.d. Mostar 378.174,79 KM za 23 radnika, MI Fering d.d. Gračanica - u stečaju 98.565,24 KM za četiri radnika, SEP NOVA d.o.o. Posušje u stečaju 55.473,94 KM za dva radnika, Olimpu d.d. Gračanica 265.490,23 KM za 17 radnika, Rudstroju d.d. Kakanj u stečaju 68.023,83 KM za šest radnika, Napretku d.d. Tešanj 15.787,84 KM za dva radnika, te Konjuhu d.d. Živinice - u stečaju 127.618,99 KM za 14 radnika.

Federalno ministarstvo 10.12.2021. ponovilo je javni oglas za javna i privatna poduzeća pod istim uvjetima sa naznakom da pravo učesća nemaju poduzeća kojima su po prvom pozivu dodijeljena sredstva.

Prilog: - Saopćenje FMRSP od 07.10.2021/22.12.2021.

- Prosječna neto i bruto plaća za period I-IX u Federaciji BiH i kantonima;

Napomena: Moguće da Vlada FBiH do kraja godine donese Uredbu o najnižoj plaći.

Izvori:

- <http://www.sluzbenilist.ba/> – “Službene novine FBiH”
- <https://rec.ba/izmjene-i-dopune-zakona-o-pio-mio/32158/>
- <https://fmeri.gov.ba/media/2061/pjp-javna-preduzeca-pio-2021.pdf>
- <http://www.feb.ba/2021/page/3/>
- <https://www.paragraf.ba/>
- <https://fmrsp.gov.ba/>

Zakonodavstvo pratila i informaciju pripremila Lejla Ćatić